

monije. Gotovčeve melodije su odmah prepoznatljive kao njegove, ali nikad nisu dosadne i zamorne. Nikako ne smijemo zaboraviti i bogatu orkestraciju koja je zadivljujuće došla do izražaja osobito u *Eri* i *Simfonijskom kolu*. Duga praksa korepetitora i zborovođe zborova *Mladost*, *Mladost-Balkan* i *Vladimir Nazor* izoštrila mu je ukus i usavršila tehniku skladanja zborne glazbe, bilo da se radi o ozbiljnoj, rodoljubnoj skladbi (*Jadrano*), bilo kakvoj groteksoj ili rugalici (*Jadovanka za teletom* i *Rizvan-aga*). On voli gusti slog bogat disonancama.

Gotovac je kao glazbenik i kao čovjek uvijek znao što hoće. U prvih dvadesetak godina stvaranja posve se je kao skladatelj očitovao. Poslije se od njega moglo tražiti još, ali ne nešto bitno novo. To »još« bit će lijepo i zanimljivo ali prepoznatljivo. Nakon osnovnog i srednjeg školovanja u Splitu, pravnih studija u Zagrebu, te glazbe u Beču, kraće će vrijeme živjeti u Splitu, zatim u Šibeniku, a onda cijeli djelatni i životni vijek u Zagrebu. Split nikad nije prestao voljeti ljubaviju kojom se voli Split, a Zagreb je prihvatio svom širinom rodoljubnog srca. Za svoja umjetnička ostvarenja, kao glazbenik-autor i kao glazbenik-reproduktivac na dužnosti zborovode, korepetitora i operetnog i opernog dirigenta dobio je brojne nagrade i priznanja, prije rata, za vrijeme rata i poslije rata. Cijenimo njegovo djelovanje i opredjeljenja kao glazbenika i čovjeka u svim periodima života i u svim prilikama i neprilikama.

Ni ohol, ni lažno skroman, uvijek je bio ugodan kao sugovornik, suradnik i prijatelj. U jednostavnom i sredenom obiteljskom životu temeljenu na kršćanskim načelima, koja je potvrdio svojim diskretnim praktičnim životom, kršćanskim odgojem svoje troje djece i svojim duhovnim skladbama (*Ave Maria*, *Terra tremuit*...) proživio je svoje dane i nekoliko dana nakon osamdeset i sedmog rođendana blago sklopio oči. Počastilo ga je u auli Hrvatskog narodnog kazališta tihim mimohodom i akademijom mnoštvo poklonika i ispratilo na Mirogoj s poštovanjem, pijetetom i molitvom uz zvukove njegove pjesme-molitve iz uskrsne liturgije, potresne *Terra tremuit*.

Dragi Maestro, hvala ti na ljudskom, umjetničkom, hrvatskom, slavenskom i kršćanskom životnom credu.

RAZGOVOR O RAZGOVORU

Ivan Cvitanović, Razgovor. Monolog o razgovoru, Bibl. »Buvina«, Split, 1982.

Frane Franić

U našoj se nadbiskupiji pojavila nova izdavačka biblioteka pod naslovom »Buvina«, vlasništvo dekanatskog katedralnog ureda, a urednici su Ivan Cvitanović i Mate Meštrović, svećenici splitsko-makarske nadbiskupije. Biblioteka bi, prema namisli katedralnog dekana i župnika Ivana Cvitanovića imala izdavati knjižice katehetskog usmjerenja za mlade. Niz takvih knjiga otvara knjiga od 60 stranica, koju je napisao dekan Ivan Cvitanović pod gornjim naslovom.

Knjigu bismo mogli svrstati među našu esejistiku. Ona na lagan način nastoji rastumačiti tajnu ljudske riječi, ukoliko ona odražava čovjekovu nutrinu i ujedno služi da stvori odnos s drugim ljudima. Knjiga je puna bogatog iskustva autorova, koje je on stekao u dugogodišnjem pastoralnom radu u Splitu kao kateheta mladih. Iako se u knjizi ne nalaze citati upotrebljene literature, pažljiv čitalac lako otkriva bogato upotrebljenu literaturu, posebno s područja

filozofije, sociologije, psihologije i psihijatrije. Naravno, u pozadini knjige otkrivaju se dva glavna autorova usmjerenja: teološko i prirodoslovno (matematika i fizika); te je predmete Cvitanović završio na Teološkom fakultetu u Splitu i na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu.

Knjižica je pisana laganim, često blještavim stilom. Usudio bih se reći da neke stranice ove male knjige podsjećaju na Ivu Andrića, koji se također tuži, kao i naš autor da ljudi često sjeku njegovu dušu, koju on pred njih iskreno iznosi, kao mesar što siječe meso na mesarskom stolu. Njegove misli o ljudskoj slobodi, o nadi, vjeri i ljubavi kao nužnim pretpostavkama iskrenog razgovora, kojim se duše jedna u drugu prelijevaju, ne mogu se zaboraviti. Dobiva se dojam da auctor piše te stranice iz vlastitog bolnog iskustva u kojem se prekalo njegov već sazreli ljudski, kršćanski i svećenički karakter. A slika o Trnoražici, u kojoj se zaustavlja život uslijed hladnoće, zavisti i mržnje njezine okoline, dok se njezin umrtvljeni život probuduje iskazanom ljubavlju koja je istinski voli, puna je životne istine izražene na pjesnički način.

Ne smije se zaboraviti da je autor prvi poslijeratni kateheta mladih u Splitu i da su mu mnogi današnji intelektualci, koji se mogu sresti po raznim gradovima naše domovine, po Evropi, pa i u prekomorskim zemljama Amerike i Australije, zahvalni za vjeru koju im je pomogao sačuvati i pridobiti u mladim danima. Nije to autor uspio samo svojim zanimljivim vjerskim predavanjima, koje je držao većinom svakog četvrtka uvečer, u kuru naše katedrale, nego i prijateljskim druženjem s tim istim mladima kojima je bio vjeroučitelj.

Možemo slobodno reći da je kateheta mladih u Splitu Ivan Cvitanović u poratnim godinama došao vlastitim razmišljanjem i vlastitim iskustvom, bez pomoći strane literature, koju ne upotrebljava, do takozvane egzistencijalističke kateheze. To znači da je kateheta Cvitanović uzimao kateheze neposredno iz životne problematike mladih pa je onda tu problematiku osvjetljavao s teološkog, filozofskog, sociološkog, psihološkog, psihijatrijskog i matematičko-prirodoslovnog stajališta. Te su kateheze kao i propovijedi koje on drži za inteligenciju u 12 sati nedjeljom i blagdanom u našoj katedrali isto tako sa zanimanjem slušane od nesmanjenog brojnog slušateljstva danas kao i prije 25 godina kada je počeo držati svoje kateheze ili prije 13 godina kad je počeo držati svoje propovijedi za splitske intelektualce.

Jednom mi je kardinal Šeper rekao da su katehete srednjoškolaca i studenata u velikoj opasnosti da počnu popuštati mladima na području morala, osobito seksualnoga, uslijed pritiska potrošačkog društva u kojemu mladi i njihovi katehete žive. To mi je govorio kada je izišao rimski papinski dokument *Personae humanae*, koji radi baš o zdravoj ljudskoj seksualnosti, dakle o djevičanstvu i bračnoj i predbračnoj ljubavi, i devijacijama koje se danas na tom području pojavljuju, osobito kod mladih. Naravno da bi svaki kateheta mladih, poglavito pisac katehetskkih knjižica za mlade, kao što je knjižica o kojoj govorimo, imao velike koristi za sebe i za svoje katekizande, kada bi dobro proučio, pa i u svojim katehezama i katehetskim knjigama citirao taj papinski dokument o kršćanskoj ljubavi.

U knjizi koja govori o ljudskoj riječi morao se pojaviti i problem o postanku te riječi u ljudskom razumu. Autor ne voli definiciju Aristotela i sv. Tome Akvinskog da ljudska riječ, dotično istina koju ta riječ nosi nastaje uslijed odraza stvari u ljudskom umu (*adequatio rei et intellectus*) jer misli da ta definicija postaje instrument davolske diktature u Crkvi i društvu. Prema tomu autor se svrstava među filozofe koji temelje ljudsku spoznaju na intuiciji srca, dotično koji drže da se ne može pravo spoznati ono što se prije ne ljubi. Ovdje pripominjem da sv. Toma Akvinski i te kako uvažava ulogu ljubavi u procesu spoznavanja stvari i da u izjednačavanju intelekta sa stvarima ne vidi mehanički proces nego duhovni u kojem intellectus agens ima svoj subjektivni način rada, a intellectus patiens nije tabula rasa koji bi mehanički odražavao stvarnost, kao što uči Todor Pavlov u knjizi *Teorija odraza*. Ako se te opaske uvažavaju i još bolje prodube ne mislim da bi teorija sv. Tome Akvinskoga o spoznaji dovađala do mržnje prema onima koji drugačije misle od nas, nego naprotiv do ljudske i kršćanske ljubavi.

Početak novog povijesnog procesa najbolje se prosuđuje po njegovu svršetku. Ipak ostaje neriješeno pitanje filozofije povijesti koliki utjecaj na pojedine povijesne procese ima osoba koja je taj povijesni proces započela, a koliki utjecaj ima zajednica koja je taj povijesni proces prihvatila i ponijela dalje: kao npr. koliko je Buda stvorio budizam a koliko budizam Budu; koliko je Muhamed stvorio islam a koliko islam Muhameda. Ne znam da li bih nanio nepravdu autoru kada bih se sada zapitao, u smislu posljednjih stranica knjižice o kojoj govorimo, da li je Krist stvorio kršćanstvo ili kršćanstvo Krista u drugom ili trećem stoljeću Crkve. Autor je dao na više mjesta u svojoj knjizi ispovijest svoje kršćanske vjere u stvaralačku Riječ Božju i Kristovo božanstvo, koje stoji na početku Crkve i koje se ne može u povijesnim prilikama mijenjati. Prema tome Riječ Kristova ostaje nepromjenjiva i od Crkve nepogrešivo čuvana u čitavom svom integritetu. Uvjeren sam da nam je autor to htio saopćiti u svojoj knjizi.

Još bih istaknuo jednu odliku ove knjige koja u njoj prevladava, a to je pjesnička stvaralačka mašta. To je svakako odlika i autorove ličnosti koja daje draž njegovim razgovorima, katehezama, propovijedima i predavanjima. Kao primjer navodim autorovo pjesničko domišljanje o uzroku pometnje koja je nastala pri gradnji biblijske kule babilonske. Biblija kaže da je Bog stavio pometnju u jeziku graditelja tako da se više nisu mogli među sobom sporazumijevati pa je tako bila onemogućena daljnja gradnja te kule. Autor nam priča o svojoj pjesničkoj viziji u kojoj je vidio pjesnike koji su došli među graditelje te im otkrivali neke naoko neznatne istine, koje su međutim neopazive duboko ranjavale njihova srca i tako ih međusobno zavadile i pobunile jedne protiv drugih da se više nisu mogli sporazumjeti pa su prestali graditi svoju kulu i međusobno se razišli.

To tumačenje nije protiv biblijskog izvještaja, jer Biblija sve pojave svodi na prvi uzrok, tj. na Boga, a pri tom ništa ne kaže o drugotnim uzrocima o kojima govori znanost ili pjesništvo. Biblija nije potjerala pjesnike iz Božje Države, nego ih je uvrstila u svoje poučne knjige. Stoga bi u pjesničkoj viziji autorovoj pjesnici bili sredstvo Providnosti koja je, služeći se njima, spriječila gradnju kule babilonske kojom su se graditelji htjeli afirmirati kao novi bogovi zemlje i tako još teže zarobljavati ljude. Time bi Bog bio obranio, preko pjesnika, ne samo svoje očinsko gospodstvo nad zemljom nego i slobodu čovjeka od tiranije drugih ljudi.

Platon je potjerao pjesnike iz svoje *Države*, da ne pomućuju red koji je on u toj svojoj *Državi* idealno bio zamislio. Ali iz svojih »Država« nisu potjerali pjesnike ni Aristotel ni sv. Toma Akvinski. Dapače se je ovaj posljednji i sam okušao u pjesništvu (*Klanjam ti se smjerno, Usta moja*, itd.).

Može se dakle reći, i to s pohvalom, da u Cvitanovićevoj knjizi prevladava ideja za slobodu čovjeka i iskrena simpatija prema svakom čovjeku koji trpi zbog pravde. A to je svakako velika ideja Evandeoskih Blaženstava.

Ističem još autorove misli o Svetomu, o čovjeku i društvu i o važnosti šutnje i meditacije o Riječi Božjoj koja se nalazi u stvorenjima i u Objavi.